

TYÖKYVYN TUEN TOIMIJOIDEN ROOLIT

Työkyvyn toimijoiden määrittelyssä on hyödynnetty Työkykyohjelman mukaisen Etelä-Pohjanmaalla toimivan Toimeksi-hankkeen monialaisten työnrkkien kevään 2022 työpajoja, joissa on mm. käyty työkyvyn toimijoiden rooleja läpi. Rooleja on kirjattu auki osana kehittämistyötä käytyä Työkykykoordinaattorikoulutusta keväällä 2022.

Alla olevien toimijoiden roolien lisäksi työkyvyn tuen toimijoina ovat tarvittaessa eläkevakuutuslaitokset, muut vakuutusyhtiöt ja työterveyshuolto.

1. Asiakas itse

Asiakas on aina työnkyvyn tuen palveluita mietittäessä oman asiansa asiantuntija. Hän myös lopulta itse tekee valinnan oman asiansa eteenpäinviemisestä ja siihen sitoutumisesta.

Työkyvyn tuen palvelukokonaisuudessa asiakkaan asia saattaa edetä myös monialaiselle tiimille, jossa asiakkaan asiaa käsitellään eri asiantuntijoiden näkökulmasta. Asiakkaan rooli on myös ns. työkyvyn tuen tiimeissä keskeinen. Hän on tiimin tasavertainen jäsen, joka tuo oman näkemyksensä esiin. Tarvittaessa hän on myös linkki sellaisiin yksityisen palveluntuottajan palveluihin, joihin ns. viranomaisverkostolla ei ole pääsyä. Oman asiantuntijuutensa lisäksi asiakkaan rooliin kuuluu asiantuntijoiden aktiivinen kuuntelu ja ratkaisuvaihtoehtojen/palveluiden suhteen päätöksen tekeminen.

2. TE-asiantuntija (TE-toimisto tai kuntakokeilu)

TE-palveluiden asiantuntija tapaa asiakasta säännöllisesti, toukokuusta 2022 alkaen Uuden työvoimapalvelumallin (ns. Pohjoismainen työvoimapalvelumalli) asiakasprossia noudattaen. Tapaamisia on erityisesti alkuvaiheessa useita ja ne tapahtuvat noin kahden viikon välein. TE-palveluiden asiantuntija kartoittaa tapaamisilla asiakkaan tilannetta, koulutusta ja osaamista. Niiden perusteella hän tekee yhdessä asiakkaan kanssa työllistymissuunnitelman ja sopii siinä asiakkaan kanssa työnhakuun liittyvistä asioista.

TE- palveluiden asiantuntijan keskeisin tehtävä on tarjota työtä, koulutusta tai muita työllistymistä edistäviä palveluita. Samalla on kuitenkin tärkeitä arvioida asiakkaan työ- ja toimintakykyä mahdollisesti rajoittavia tekijöitä ja ohjata asiakasta oikeiden palveluiden piiriin. Työnhakijoiden terveystarkastukseen ohjaaminen ja sen mahdollisuudesta muistuttaminen on usein TE-palveluiden tehtävä. TE-palveluiden

asiantuntijat ovatkin usein niitä ensimmäisiä työkyvyn tuen tarpeen tuntosarvia, jotka ohjaavat asiakasta monialaisemman palvelun piiriin. TE-asiantuntijat voivat ohjata oman organisaation työkykykoordinaattorille, aktivointityön / monialaisen työn piiriin tai vaikkapa työkyvyn tuen tiimille. TE-asiantuntijat voivat myös lähettää asiakkaan suoraan työkyvyn arviointiin, esimerkiksi maksusitoumuksella yksityiselle palveluntuottajalle. Etelä-Pohjanmaalla ELY-keskus hankkii esimerkiksi IMBA/Melba –työkyvyn arviointia, johon asiakas voidaan ohjata palveluntuottajalle selkeätä prosessia noudattaen.

TE-asiantuntija kerää asiakkaan palveluihin liittyvät palautteet (mm. työkokeilu, koulutuskokeilu) ja käy niitä hyödyntäen asiakkaan kanssa keskustelua jatkosuunnitelmasta.

3. Sosiaaliohjaaja / -työntekijä

Sosiaaliohjaaja tai –työntekijä toimii useimmiten selkeimpänä linkkinä asiakkaaseen kokonaistilanteen näkökulmasta. Hän kokoaa useimmiten asiakkaan ympärille verkostopalaverin ja pitää ns. lankoja käsissään. Laaja palvelutarpeen arvio, sosiaalisen ja taloudellisen tilanteen kartoittaminen sekä sosiaalipalveluiden tarjoaminen kuuluvat kaikkein keskeisimpänä sosiaalihuollon asiantuntijan rooliin.

Työkyvyn tuen palveluihin liittyen sosiaaliohjaaja vastaa mm. sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan palveluista. Hän kerää palautteet palveluihin liittyen ja on mukana tekemässä asiakkaan jatkosuunnitelmaa asiakkaan kokonaistilanteen huomioiden.

4. Kelan asiantuntija

Kelan asiantuntijan keskeisimmäksi rooliksi osana työkyvyn tuen palveluita koetaan useimmiten asiakkaan etuuksien yhteensovittaminen. Etuudet, niihin liittyvä neuvonta ja ohjaus korostuvat työssä ja ovat merkittävässä roolissa asiakkaan taloudellisen tilanteen näkökulmasta. Yhtä tärkeitä on kuitenkin huomioida asiakkaan palvelukokonaisuudessa kelan tarjoamat palvelut mm. kuntoutukseen liittyen. Kelan työntekijän rooli tulisikin huomioida nykyistä varhaisemmin myös palveluiden näkökulmasta.

Uudistuvan toimintaympäristön keskellä Kela on pyrkinyt jalkautumaan entistä vahvemmin osaksi verkostoa ja lähemmäs asiakasta. Kelan asiantuntijan rooli asiakastilanteissa on tärkeä, sillä heillä on tieto asiakkaan mahdollisista kuntoutuksista, eläkehauista jne.

5. Terveystenhoitaja

Terveystenhoitajan perustehtävä työkyvyn tuen ja työllistymisen palveluissa on työnhakijan terveystarkastuksesta vastaaminen ihan jokaisen työnhakijan kohdalla. Hän tunnistaa terveydentilan haasteet suhteessa työllistymiseen ja ohjaa asiakasta tarvittaessa eteenpäin esimerkiksi lääkäriin vastaanotolle.

Terveystenhoitaja on terveydenhuollon keskeisin linkki työkyvyn ja työllistymisen tuen muuhun verkostoon. Monialaisissa verkostoissa terveydenhoitajan rooliin kuuluu koota asiakkaan tiedot yhteen terveydenhuollon näkökulmasta esimerkiksi lääkäriä varten. Terveystenhoitaja selvittää tarpeelliset taustatiedot, mm. nykytilanteen, mahdolliset haasteet terveydentilassa, sairaudet, sairauslomat, kuntoutussuositukset).

6. Lääkäri

Lääkärin kannanotto asiakkaan työ- ja toimintakykyyn on usein keskeisen tärkeä, mikäli asiakkaalla on huolta omasta työkyvystään. Lääkäri kirjaa asiasta lausunnon, lähettää jatkotutkimuksiin tai erikoislääkärin vastaanotolle. Lääkärin tulisi toimia tiiviissä yhteistyössä esimerkiksi työnhakijoiden terveydenhoitajan kanssa, jotta kaikki taustatieto olisi hänellä tiedossaan asiakasvastaanotolla ja jatkosuunnitelmaa kirjatessa.

Lääkärin rooli työkyvyn tuen tiimeissä on myös keskeinen. Monialaisen verkoston kautta lääkäri saa paremman kokonaiskuvan asiakkaan tilanteesta ja voi samalla konsultoida muita tiimin jäseniä ja tarkistaa asiakkaalta yksityiskohtia.

7. Muu asiantuntija

Tarvittaessa asiakkaan työkyvyn ja työllistymisen tuen palveluissa mukana ovat myös muut keskeiset asiantuntijat. Esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan työkyvyn tuen tiimeissä saattaa olla mukana psykiatri, psykologi, psykiatrinen sairaanhoitaja, fysioterapeutti, päihdepalveluiden asiantuntija tai mielenterveyspalveluiden asiantuntijat. Heidän roolinaan on toimia oman osaamisalansa asiantuntijoina suhteessa asiakkaan työ- ja toimintakykyyn, mikäli asiakkaalla on asiakkuus ko. palveluihin tai tarve niihin. He ovat mukana tuomassa omaa näkökulmaa asiakkaan jatkosuunnitelmaa tehtäessä.

8. Asiakkaan läheinen tai tukihenkilö

Asiakkaalla saattaa olla toiveena ottaa mukaan tapaamisiin jokin itselle tärkeä tai läheinen henkilö. Henkilö voi olla puoliso, sukulainen tai ystävä. Hän saattaa olla myös asiakkaan tukihenkilö, etsivä nuorisotyöntekijä tai vaikkapa Nuotti-valmentaja. Useimmiten tärkeän henkilön läsnäolo helpottaa asiointia ja tuo tilanteisiin uutta näkökulmaa. Asiakkaan oman toiveen ja äänen kuuluminen on näissäkin tilanteissa aina tärkeätä.